

J. VERSCHAEREN, *Julius Vuylsteke (1836-1903). Klauwaard en Geus*, K.U.L., 1981, promotor : Prof. Dr. L. Wils.

Deze studie is een biografie van J. Vuylsteke, die vooral bekend is als de centrale figuur van het opkomend Vlaamsgezind liberalisme in de jaren 1860-1875. Het is niet de geschiedenis van de liberale par-

tij te Gent, noch van het Willemsfonds, noch van het weekblad *Het Volksbelang*, maar dit werk draagt ertoe bij door het belichten van een sleutelfiguur. Het steunt in grote mate op de briefwisseling van Vuylsteke en van zijn tijdgenoten, zowel mede- als tegenstanders.

In zijn studententijd wierp Vuylsteke zich op als een fervent verdediger van de vrijheid van onderwijs en als een hevige tegenstander van wat hij noemde “de klerikale heerschappij en geestverdooving”. De agressieve antiklerikale toon van de publicaties van *'t Zal wel gaan*, een vereniging door hem in de poësisklas van het Gentse atheneum gesticht en later overgebracht naar de Gentse rijksuniversiteit, maakte ophef in gans het land. Aldus droeg de jonge Vuylsteke bij tot de verscherping van de ideologische tegenstellingen.

Reeds vroeg had Vuylsteke in zijn gedichten de verfransing en de geestelijkheid geïdentificeerd als de twee vijanden van het Vlaamse volk. Tussen 1860 en 1862 publiceerde hij in een artikelenreeks zijn visie op de Vlaamse beweging en de te volgen weg. Deze moest Vlaams en vrijzinnig zijn — Klauwaard en Geus — en lag niet in een derde, onafhankelijke Vlaamse partij. De Vlaamse beweging was voor Vuylsteke in essentie liberaal. De liberale partij moest Vlaamsgezind worden en Vlaamsgezinde kandidaten naar het parlement sturen. Via het liberalisme wilde hij de Vlamingen geestelijk ontvoogden. Zijn visie van afzonderlijke werking binnen de partijen, zowel van liberalen als van katholieken, dreef hij door in het Vlaams Verbond. De Gentse liberale afdeling ervan vormde hij om tot de Vlaamse liberale Vereniging, als een kiesgenootschap en pressiegroep binnen de liberale partij. Voor zijn groep verwierf hij met *Het Volksbelang* een eigen spreekbuis. Vuylsteke's opvattingen bekrachtigden en versterkten echter de diepe verdeeldheid van de Gentse Vlaamsgezinden.

In 1869 was de flamingant Vuylsteke tot gemeenteraadslid van Gent verkozen. Hij maakte er een opgemerkt debuut, maar de interne vernederlandsing van het stadsbestuur, te Antwerpen gerealiiseerd door de Meeting, durfde hij niet vragen.

In het parlement is Vuylsteke nooit geraakt. In 1874 werd hij wel tot kandidaat gepolld, maar de liberalen leden de nederlaag. Vuylsteke trok zich uit de actieve politiek terug en werd boekhandelaar, maar hij bleef trouw aan de liberale partij. Reeds vanaf 1864 en vooral na 1870 was een geleidelijke verschuiving merkbaar van Klauwaard naar Geus.

Van het neutrale Willemsfonds maakte Vuylsteke een machtige liberale vereniging, door de katholieken in 1875 tot voorbeeld genomen voor het Davidsfonds. Vooral via dit Willemsfonds, dat uitzwermdde over het ganse Vlaamse land, zorgde hij voor de uitstraling van zijn vrijzinnige en Vlaamse standpunten, en streefde hij naar een stevige steun voor de liberale Vlaamsgezindheid buiten de politiek. De gematigdheid die hij met het algemeen bestuur van het Willemsfonds voorstond, bijvoorbeeld inzake de vernederlandsing van het middelbaar onderwijs, en de onthouding van neutrale manifestaties werd echter hevig en herhaaldelijk bekritiseerd vooral door de Brusselse liberale flaminganten. Uiteindelijk leidden deze aanvallen tot het besteden van meer aandacht aan de materiële belangen van de Vlaamse bevolking en de maatschappelijke vraagstukken. Maar de onenigheid was mede oorzaak van een achteruitgang van het Willemsfonds, dat sedert 1884 met ledenverlies te kampen had.

Vuylsteke verbond flamingantisme en liberalisme in volstrekte identiteit. De vervlaamsing van de liberale partij in Vlaanderen had hij zelf niet kunnen verwezenlijken, maar nog lang na zijn politiek afscheid werden zijn standpunten gerealiseerd en konden Vlaamsgezinde liberale afgevaardigden naar het parlement gezonden worden. Zijn opvattingen isoleerden de Gentse liberale flaminganten van hun Antwerpse en vooral Brusselse geestesgenoten. Toch vond Vuylsteke er navolging. Te Antwerpen in de persoon van Julius De Geyter en later Jan Van Rijswijck. Te Brussel is Julius Hoste hem na enige jaren gevolgd. Als vaandeldrager van het opkomend Vlaamsgezind liberalisme heeft Vuylsteke deze groep gevormd en geleid. Aldus heeft hij een onvervangbare bijdrage geleverd en een belangrijke invloed uitgeoefend op de oriëntering van de partijen en de beweging.